

LAMMET, BLODET, FLODEN: KANAANS TUNGOMÅL I DEN TIDIGA SVENSKA PINGSTRÖRELSEN

EMANUEL ALENKLINT

Uppsala universitet

emanuel.alenklint@teol.uu.se

ABSTRACT ✿ Den här artikeln är en studie av den tidiga svenska pingströrelsens sociolekt – den så kallade ”pingstsvenskan” –, allmänt känt som ”Kanaans tungomål”. Källmaterialet är hundra insändare i pingströrelsens veckotidning *Evangelii Härold* mellan åren 1915–1935. Artikeln inleds med en historisk genomgång av kristna sociolekter. Studien visar att pingströrelsens interna språkbruk var mycket tydligt färgat av biblisk metaforik. Läsarna av tidskriften förutsattes vara väl bevandrade i Bibelns platser, personer och berättelser. Artikeln för ett resonemang kring språkets centrala betydelse för identiteten i en grupp. Vidare förs en argumentation kring vikten av ett bibliskt färgat språkbruk för möjligheten att lättare kunna tillgodogöra sig det kristna budskapet och tolka sin samtid utifrån detta. ✿

INLEDNING

Må vi förenas i att bedja om att särilaregnets skurar falla i församlingarna, att Jesus får döpa sitt folk i den Helige Ande och göra oss passande att leda och fostra sökande själar in i hela och fulla sanningen! Tiden hastar, Jesus kommer snart. Må vi då en och var komma, bärande våra kärvar med jubel! Då skola säningsmännens tårar och skördemännens jubel blandas tillsammans; därför må vi söka göra något för Jesus, på det sätt vi

kunna bidra till Hans rikets utbredande på jorden. Lönen väntar där hemma, och den skall tilldelas varje trogen tjänare av de genomborrade händerna.¹

De tidiga pingstvännerna skilde på flera sätt ut sig gentemot det omgivande samhället. De var i regel pacifister, besökte inte dansbanan, brukade inte alkohol eller tobak och kvinnorna kunde tidvis igenkännas på sin klädstil och karaktäristiska nackknut. Dessutom använde de sig av en distinkt vokabulär, vilken ibland kallats ”pingstsvenskan”, men som mer allmänt benämnts ”Kanaans tungomål”. Kanaans tungomål var en sociolekt, det vill säga ett specifikt språkbruk fullt av bibliskt färgade begrepp och metaforik som kom att bli ett internt *lingua franca* bland pingstvännerna. Inte minst användes detta bibliskt färgade språkbruk i korrespondens och insändare i pingströrelsens veckotidning *Evangelii Härold* (EH).

Genom att fokusera Kanaans tungomål vill den här artikeln analysera en central aspekt av den tidiga pingströrelsens bibelbruk. Pingstvännerna bar i hög utsträckning med sig sina Biblar vart än de gick, och det ansågs fint att läsa ur en välanvänd Bibel. Det bibliskt färgade språkbruket kan därför ses som en förlängning av rörelsens bibelsyn och bibelbruk: Bibeln skulle läsas ofta och mycket. Det flitiga nyttjandet av Bibeln kom alltså att påverka språket – de talade till varandra utifrån föredömet i Ef 5:18–19: ”med psalmer, hymner och andliga sånger”,² och pingstsvenskan är därmed att betrakta som en naturlig förlängning av rörelsens bibelläsning: Bibelverser och berättelser hade så integrerats hos de enskilda pingstvännerna att dessa kom att utgöra en central del av den interna gemensamma vokabulären.³

Antalet tidigare vetenskapliga studier av den svenska pingströrelsens historiska språkbruk är dock relativt begränsat.⁴ Vid sidan av ett språk-

¹ S. Lagerquist, Sysslebäck, i *Evangelii härold: Tidning för andlig väckelse och fri mission* (EH), redigerad av Lewi Pethrus et al. (Stockholm: Filadelfia, 1925), 80.

² Bibel 2000 används om inget annat anges.

³ Jfr Ulrik Josefsson, *Liv och över nog* (Skellefteå: Artos, 2005), 176–178.

⁴ Relevanta studier är, för det första, Ulla Moberg, *Språkbruk och interaktion i en svensk pingstförsamling: En kommunikationsetnografisk studie* (Uppsala: Uppsala universitet, 1998), där

vetenskapligt fältstudium har Kanaans tungomål i svensk kontext inte ägnats odelad uppmärksamhet i någon annan studie. Utifrån en granskning av insändare i *EH* vill jag därför i denna artikel analysera hur individer i den tidiga pingströrelsen nyttjade bibliska begrepp och metaforer i sin interna kommunikation. Artikeln söker även belysa det bibliska språkbrukets historia och betydelse för pingstvännernas identitet, samt den möjlighet som detta språkbruk innebar gällande att leva sig in i och förklara omvärlden och sina erfarenheter.

Källmaterialet utgörs av hundra insändare i *EH*. Den första årgången 1915 innehåller endast ett fåtal nummer. Av den anledningen nyttjas primärt insändare från 1916 för att täcka den tidigaste perioden. I syfte att granska en längre tidsperiod har även insändare från 1925 och 1935 inkluderats i studien.

Artikeln ger inledningsvis en teoretisk ram och en kortare historisk genomgång av det bibliskt färgade språkbruket. Därefter beskrivs den tidiga pingströrelsens allmänna bibelbruk och hermeneutik, följt av en analys av källmaterialet för att teckna bilden av hur Kanaans tungomål tog sig uttryck hos de tidiga pingstvännerna.

ORD, SPRÅK OCH STÖRRE NARRATIV

Språkforskning fokuserar i allmänhet ord och språk som centrala delar av en människas identitet. Ord är nämligen bärare av historia och representerar specifika kulturella kontexter. Bibliskt präglade ord blir därmed nära förknippade med bibliska narrativ, vilket i sin tur kan anses utgöra en god

Moberg intervjuar medlemmar i en specifik pingstförsamling. Avhandlingen hanterar samtida språkbruk men ger inte någon historisk överblick av språkbruket inom pingströrelsen. Vidare har Inger Selander, *"O hur saligt att få vandra": Motiv och symboler i den frikyrkliga sången* (Stockholm: Gummesson, 1980) beskrivit motiv och symboler i den frikyrkliga sången. Hon skriver översiktligt om Kanaans tungomål och dess historia inom den bredare frikyrkliga traditionen, där pingströrelsen inkluderas. Slutligen har Jan Åke Alvarsson studerat det bibliska språkets inflytande i namngivningen av svenska pingstförsamlingar i *Om pingströrelsen: Essäer, översikter och analyser* (Skellefteå: Artos, 2014). Ulrik Josefsson nämner också det bibliska inflytandet för talet i den tidiga pingströrelsen i *Liv och över nog*, men gör ingen djupare studie av vokabulären.

förutsättning för att på djupet kunna förmedla en bibliskt förankrad tro vidare. För att synliggöra detta kommer den här delen av artikeln föra ett teoretiskt resonemang kring språkets roll i kulturförmedling.

När en individ formar sin identitet görs det genom interaktion med omvärlden. Denna interaktion grundas i hennes sinnesintryck. Så länge sinnesintryck står isolerade från förklarande narrativ uppfattas de som meningslösa. Mänsklig perception kräver nämligen struktur i form av en berättelse, där erfarenheter kan infogas för att skapa en känsla av logik och mening. Definitionen av att vara galen eller att ha "tappat förståndet" blir därmed liktydigt med att *inte* kunna foga sina erfarenheter till ett sammanhang – livets erfarenheter är då att likställa vid en samling fragment utan inbördes relation.⁵

Då sinnesintryck fogas till ett narrativ innebär det att de struktureras mot en tidslinje där de tillsammans med andra erfarenheter relaterar till en början, en mitt och ett slut. En sådan tidslinje har ett syfte och är per definition moraliskt laddad. Då det verkliga, förperceptuella, är mer komplicerat och mångfacetterat än ett narrativ, kommer alltid människans perceptuella meningsskapande process att förändra och reducera hennes erfarenheter. Detta görs för att möjliggöra ett infogande av erfarenheter i hennes aktuella berättelse och narrativa förklaringsmodell.⁶

I mötet med ett narrativ kommer en erfarenhet att omformas och i minnet rymma både "mer" och "mindre". "Mer" i form av mening, tolkning och sammanhang. "Mindre" eftersom allt som inte passar in i narrativet tenderar att rationaliseras bort. Utan denna sovrande och formande process blir intryck omöjliga att foga i ett narrativ. De händelser

⁵ Frank R. Ankersmit, "The Three Levels of 'Sinnbildung' in Historical Writing", i *Meaning and Representation in History*, redigerad av Jörn Rüsen (New York: Berghahn Books, 2008), 109–121 (114); Jörn Rüsen, *Evidence and Meaning: A Theory of Historical Studies* (New York: Berghahn, 2017), 44, 51, 55; David Carr, *Time, Narrative, and History* (Bloomington: Indiana University Press, 1991), 9, 61, 97.

⁶ David Carr, "The Reality of History", i Rüsen, *Meaning*, 123–134 (123); Reinhart Koselleck, *Futures Past: On the Semantics of Historical Time* (Kindle utg.; New York: Columbia University Press, 2004), 35; idem, *Sediments of Time* (Kindle utg.; Stanford California: Stanford University Press, 2018), 3153; Ankersmit, "Three Levels", 118, 147.

som inte sticker ut smälter in i narrativets fond och försvinner ur medvetandet.⁷

Denna form av grundläggande meningsskapande narrativ förstås bättre genom att addera ytterligare två dimensioner, en överliggande och en underliggande. Den överliggande dimensionen kan kallas ”masternarrativ” eller det ”större narrativet”, medan den underliggande dimensionen är orden och språket. Filosofen Alasdair MacIntyre beskriver hur individens enskilda narrativ kräver en relation till någon tradition eller något större narrativ för att kunna förklara sig självt. Det mindre narrativet tolkar sig själv i ljuset av det större narrativet och tenderar bli en upprepning eller miniatyr av det större narrativet. Individen blir på så vis, i sin förståelse av världen, en fortsättning av en tradition.⁸

I fråga om språket – den underliggande dimensionen – menar F. R. Ankersmit att språket kan liknas vid ett sjätte sinne genom vilket en individ upplever verkligheten. Genom ord söker hon förmedla vidare de erfarenheter hon haft.⁹ Språk är centralt, inte bara i text och tal, utan för minne, tänkande och fantasi. Den verklighet som existerar bortanför språket kan därmed erfaras, men inte minnas och återberättas.¹⁰

Vidare kan konstateras att det bara är den erfarenhet som kan fångas med ord som på sikt överlever i minnet.¹¹ Att förstå en komplex erfarenhet hör samman med att lyckats sätta ord på den.¹² När väl erfarenheten klätts i ord är det därefter innebörden av orden och meningsuppbyggnaden individen minns, snarare än själva upplevelsen. I återberättandet är det alltså orden hon erfar, inte själva händelsen i sig.¹³

⁷ Koselleck, *Futures Past*, 110; idem, *Sediments*, 1308; Carr, *Time*, 57.

⁸ Alasdair C. MacIntyre, *After Virtue: A Study in Moral Theory* (Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1984), 215; Carr, *Time*, 92, 115.

⁹ Ankersmit, ”Three Levels”, 143.

¹⁰ Günter Dux, ”How Meaning Came Into the World and What Became of It”, i Rüsen, *Meaning*, 20–37 (26–27). Se även Maurice Merleau-Ponty, *Kroppens fenomenologi* (Göteborg: Daidalos, 1999), 151, som menar att ordet kommer före tanken.

¹¹ Carr, *Time*, 10; Ankersmit ”Three Levels”, 138.

¹² Carr, *Time*, 112.

¹³ Koselleck, *Sediments*, 3027.

En stor del av det förflutna har därmed blivit stumt för eftervärlden. Då det förflutna inte med ord kunnat fästas i vårt medvetande kan dessa erfarenheter inte längre nås och de ger oss således ingen mening.¹⁴ För att ytterligare fördjupa resonemanget: En individ bara kan minnas vad hon har ord för. Om hon saknar verbal förklaringsmodell försvinner alltså vissa händelser ur hennes medvetande.¹⁵ Det får exempelvis till konsekvens att en person med ett religiöst färgat ordförråd kan beskriva något som övernaturligt i högre grad än någon som saknar dessa ord. Historikern och statsvetaren Benedict Anderson skriver:

Genom detta språk, som man möter i modersknäet och blir kvitt först vid graven, återskapas ett förflutet, föreställs en gemenskap och dröms om en framtid.¹⁶

Han menar att människan genom språket är fångad i en specifik kontext och endast kan erfara världen utifrån denna. Maurice Merleau-Ponty betraktar i likhet med Anderson ett språk som en separat värld och menar att man inte kan leva i två världar samtidigt. Det finns därmed alltid ett specifikt språk, en kultur och ett narrativ som kommer fungera som "modersmål".¹⁷

Utifrån ovanstående resonemang kan en dubbel rörelse konstateras. Det större narrativet formar en individs narrativ och därmed även hennes språk och vokabulär. Det finns emellertid även en motsatt rörelse där ord och språkbruk "riggar" individer och grupper till att tolka erfarenheter inom ramen för specifika narrativ. Utan ett språk för det religiösa är det svårare att erfara, minnas och relatera till det religiösa.

Varje sociolekt är förknippad och sprungen ur en specifik kontext eller kultur. De individer som brukar och är integrerade i en specifik sociolekt kommer tolka sin omgivning och sina erfarenheter utifrån sociolektens givna narrativ. Ett narrativ avgör en individs referensram och sätter där-

¹⁴ Ankersmit, "Three Levels", 139.

¹⁵ Koselleck, *Futures Past*, 222.

¹⁶ Benedict Anderson, *Den föreställda gemenskapen: Reflektioner kring nationalismens ursprung och spridning* (Göteborg: Daidalos, 1993), 148.

¹⁷ Merleau-Ponty, *Kroppens fenomenologi*, 163.

med gränser för perceptionen. Detta innebär alltså att de som talar med Kanaans tungomål har lättare att se att biblisk terminologi och Bibelns berättelser blir ”levande” i deras samtid.

HISTORISK ÖVERSIKT

I *Samtalskonstens historia* ger Peter Burke en historisk översikt över sociolekters betydelse för identitet och sammanhållning bland olika historiska samhällsgrupper. Inte minst beskriver han hur kyrkliga grupper lagt sig till med specifika språk som ibland endast förstås av den egna kretsen.¹⁸

Burke beskriver hur redan de första kristna i Rom använde sig utav en variant av latinet, så kallat ”Sondersprache”, för att visa identitet och sammanhållning. De brukade äldre termer på ett nytt sätt och myntade nya ord som exempelvis ”baptizare”, för dopet. De första kristna hade en ”väl sammanhållen språkgemenskap” vilket var ett uttryck för deras gemensamma identitet.¹⁹

Under medeltiden kom John Wycliffs (1328–1384) efterföljare av sina motståndare att kallades för Lollarder, vilket betyder ”mumlare”. Gruppen, som till stor del bestod av köpmän och hantverkare, förföljdes svårt mellan 1399–1414 och gick därefter under jorden. Lollarder hade utarbetat en distinkt intern sociolekt, vilken skiljde dem från det övriga samhället.²⁰ Dessa interna sociolekter, knutna till olika väckelserörelser inom kyrkan, kom att bli ännu mer utpräglade i och med reformationen.

PIETISTERNA OCH ”ADAMS SPRÅK”

Richard Bauman beskriver 1600-talets England som en tid av ”Babels förvirring”. Inom engelskan, likt andra europeiska språk, fanns det nämli-

¹⁸ Peter Burke, *Samtalskonstens historia* (Göteborg: Daidalos, 1995), 9.

¹⁹ Burke, *Samtalskonstens historia*, 18.

²⁰ Carlos M. N. Eire, *Reformations: The Early Modern World, 1450–1650* (New Haven: Yale University Press, 2016) 51; Anne Hudson, *Lollards and Their Books* (London: The Hambledon Press, 1981); Marinus van Beek, *An Inquiry Into Puritan Vocabulary* (Groeningen: Wolters-Noordhoff, 1969).

gen en lång rad varierande sociolekter inom olika religiösa och andra samhällseliga grupperingar. Puritaner, pietister och kväkare var några sådana grupper. Dessa grupper reagerade mot språk som uppfattades vara mänskliga konstruktioner. De tog i synnerhet avstånd från latinet och universitetens fackspråk, vilka ansågs vara det yttersta uttrycket för förfall.²¹ En kväkare beskrev det på följande sätt:

They put you to the university to learn you the art of speaking-by-rote, and trading in words; and when any of you hath been a competent time there, and is grown pretty cunning at cutting out of discourses, wrestling plain words, and handling your tongue deceitfully, then you are fitted for the work of your ministry; and the next thing is but to seek out for a stage to shew your art to the people, first in one place and then in another, as mountebanks, till you can meet with some so silly as to bargain with you for your ware by the year, and allow you a shop to sell it in, and this is your call to the ministry; for till some or other will thus buy your merchandise, you have no call: but let the Scriptures with which you trade, bear witness whether this was ever the call of the Ministry of Christ.²²

Udden riktas tydligt mot de universitetsutbildade präster vilka genom akademiska studier lärt sig ett vackert språk. De hävdas efter sin examen ha blivit lika affärsmän, vilka sökte plattformar för att saluföra sin lärdom under skenet av att det var Bibeln de undervisade. Dessa akademiker borde, enligt kväkarna, i stället ha öppnat sina biblar för att då förstå att den undervisar *mot* denna form av kulturkristendom. Paulus ord i 1 Kor 2 kom att bli vägledande i hur flera av 1600-talets religiösa grupperingar såg på språk:

När jag kom till er, bröder, var det inte med förkrossande våltalighet och vishet jag förkunnade Guds hemlighet för er ... Mitt tal och min förkunnelse övertygade inte med vishet utan bevisade med ande och kraft; er tro skulle inte vila på mänsklig vishet utan på Guds kraft. (1 Kor 2:1, 4–5)

²¹ Richard Bauman, *Let Your Words be Few: Symbolism of Speaking and Silence Among Seventeenth-Century Quakers* (Cambridge: Cambridge University Press, 1983), 1–2, 12: "Babelish confusion".

²² Benjamin Furly, *The World's Honour Detected* (London: Robert Wilson, 1663), 57–58.

Språket som talades skulle alltså inte vara pråligt, utan i stället präglas av "enkelhet, sparsamhet och tydlighet".²³ Det fanns ett sökande efter det sanna, rena och ursprungliga språket – "Adams språk". George Fox (1624–1691), en av kväkarnas förgrundsgestalter, talade om att målet för en människa och hennes språk var att bli som Adam före syndafallet. Om en kristen lyckades nå detta ursprungliga språk antogs oanade möjligheter kunna öppnas.²⁴ Vad menade man? Idén var att eftersom Gud hade skapat världen genom sitt ord, uppfattades att även Adams ord ägde kraft över fysikens och naturens hemligheter. Grupper i puritanernas utkanter ansåg att såväl helande som astrologi, teosofi, alkemi, kabbala och ren magi var nära sammanflätat med Adams språk. I samband med en andlig erfarenhet beskrev Fox hur han fick ta del av Adams första natur. Han upplevde i samband med detta en kallelse till att "utöva fysik för mänsklighetens bästa".²⁵ Trots att Fox valde att förbli predikant visar resonemanget i samband med denna erfarenhet hur Adams språk ansågs hänga samman med jordens och fysikens grundlagar.

Lucinda Martin skriver att de tyska pietisterna, likt de engelska puritanerna, uppfattade Adams språk som nyckeln till naturens lagar:

For Piteists, the world itself constituted a kind of "text". The movements of clouds and stars, the behavior of plans and animals, and the dreams of men and women, were all regarded as divine symbols, with language itself as the most prefund form of signification. Pietists thus understood the "Language of Canaan" to be God's language, the language of the Garden of Eden and of the first Christians.²⁶

Martin menar att pietisterna tänkte att det fanns en transhistorisk språkgemenskap som enade alla de sant troende. Från Adam, vidare till de första kristna och därefter till den pietistiska gemenskapen, återfanns det-

²³ Bauman, *Words*, 3.

²⁴ Bauman, *Words*, 3.

²⁵ George Fox, *The Journal of George Fox* (Cambridge: Cambridge University Press, 1952), 27–28: "And I was at a stand in my mind whether I should practice physic for the good of mankind"; jfr Lucinda Martin, "The 'Language of Canaan': Pietism's Esoteric Sociolect", *ARIES* 12 (2012), 237–253 (239).

²⁶ Martin, "Language", 240.

ta Guds språk. Det var Edens språk, men i form av "Guds tyska" eller "Guds franska".²⁷

Vägen till det ursprungliga språket och Adams första natur gick via att läsa Bibeln och börja integrera dess språk i sitt eget. Även om ambitionen var att språket skulle ligga långt från latinets och universitetsspråkets komplexitet fick detta bibelfärgade språk en annan typ av svårbegriplig form. Mer specifikt var sociolekten Kanaans tungomål "otroligt komplex, full av bibelcitat, neologismer, allegorier, emotionella överdrifter och till och med ortografiska innovationer".²⁸

De mest radikala pietisterna kom att överdriva sin sociolekt och gjorde frekvent obskyra, allegoriska referenser till Bibeln. Kanaans tungomål hylades av de invigda, men hånades samtidigt av de utomstående. Pietisterna själva argumenterade dock att "Guds barns språk är främmande för främlingen". Det var alltså bara de invigda och utvalda som förväntades förstå och det skapades således en språklig dualism. De utomståendes språk – världens språk – kallades för drakens, odjurets eller ormens språk och var inget de invigda pietisterna önskade förknippas med.²⁹

Kanaans tungomål kom från 1600-talet och framåt att beskriva den inomkyrkliga, bibliskt- och pietistiskt färgade sociolekt vilken alltså skapade en tydlig gräns mellan "världen" och de kyrkliga väckelsegrupperna. Det bibliska språket hängde på ett naturligt sätt nära samman med de rörelser som betonade vikten av det personliga bibelbruket. I Sverige kom dessa pietistiskt färgade grupper att kallas "läsare", och banade i sin tur väg för 1800-talets väckelserörelser. Dessa kom i nästa led att lägga grunden för det tidiga 1900-talets svenska pingstväckelse.³⁰

PINGSTVÄCKELSEN OCH PINGSTSVENSKAN

Den 9 april 1906 beskrivs hur Anden föll över en grupp av femton bedjande afroamerikanska kvinnor och män i Los Angeles och hur dessa bör-

²⁷ Martin, "Language", 241.

²⁸ Martin, "Language", 239, min översättning från engelskan.

²⁹ Martin, "Language", 242, min översättning från engelskan.

³⁰ Gunnar Hallingberg, *Läsarna: 1800-talets folkväckelse och det moderna genombrottet* (Stockholm: Atlantis, 2010), 9, 31.

jade tala i tungor. Detta skeende kom att benämnas ”The Azusa Street Revival” eller ”pingstväckelsen”, och spreds snabbt över stora delar av världen.³¹ Redan samma år kom väckelsen till Sverige genom missionären Andrew G. Johnson-Ek (1878–1965) och till Norge genom predikanten Thomas Ball Barratt (1862–1940).³²

Centrum för den tidiga pingstväckelsen i Sverige kom att bli Stockholm och stadens sjunde baptistförsamling, Filadelfia. 1911 kallade församlingen Lewi Pethrus (1884–1974) som föreståndare. Från denna tid och ända till sin död kom Pethrus att vara den svenska pingströrelsens främste förgrundsgestalt, och på 1940-talet omtalades Filadelfiaförsamlingen i Stockholm som en av världens största pingstförsamlingar.³³

På 1930-talet hade svensk frikyrklighet omkring 600 000 medlemmar.³⁴ Den omfattade då cirka 10 % av det svenska folket. Från 1930-talet och framåt var det dock endast pingströrelsen som fortsatte expandera. 1930 hade pingströrelsen 50 000 medlemmar fördelat på 400 församlingar. Tio år senare omfattade rörelsen 80 000 medlemmar i 600 församlingar och hade 1 500 predikanter. Rörelsen var, vidare, kvinnodominerad och störst i de lägre samhällsklasserna.³⁵

Under tidigt 1900-tal var den samlade frikyrkligheten alltså ett distinkt inslag i den svenska samhällsbilden. Det var en folkrörelse att räkna med i samhällsdebatten och flera politiska partier, inte minst folkpartiet,

³¹ Gastón Espinosa, *William J. Scymour and the Origins of Global Pentecostalism: A Biography and Documentary History* (Kindle utg.; Durham: Duke University Press, 2014), 53–55; Kenneth J. Archer, *A Pentecostal Hermeneutic: Spirit, Scripture, and Community* (Cleveland: CPT, 2009), 24, 42.

³² David Bundy, *Visions of Apostolic Mission: Scandinavian Pentecostal Mission to 1935* (Acta universitatis upsaliensis 247; Uppsala: Uppsala university, 2009), 128, 138; Ingemar Brohed, *Sveriges kyrkohistoria 8: Religionsfrihetens och ekumenikens tid* (Stockholm: Verbum, 2005), 96.

³³ Brohed, *Sveriges kyrkohistoria*, 97; Carl-Gustav Carlsson, ”Lewi Pethrus och den svenska Pingströrelsen”, i Brohed, *Sveriges kyrkohistoria*, 381–386 (381); Joel Halldorf, *Biskop Lewi Pethrus: Biografi över ett ledarskap – Religion och mångfald i det svenska folkhemmet* (Skellefteå: Artos, 2017).

³⁴ ”Frikyrkligheten” syftar i den här artikeln på den del av kyrkligheten som vare sig tillhörde Svenska kyrkan eller de historiska kyrkorna, företrädesvis Katolska kyrkan. På 1930-talet företrädde frikyrkligheten främst av Missionsförbundet, Baptistsamfundet och den framväxande Pingströrelsen. Det fanns även en rad mindre samfund, samt EFS som visserligen var en del av Svenska kyrkan men som ändå skulle kunna betraktas som del av den bredare ”frikyrkligheten”.

³⁵ Brohed, *Sveriges kyrkohistoria*, 102, 121, 140.

representerade frikyrkorörelsen i riksdagen. De sökte bygga ett kristet samhälle där den personliga omvändelsen till Jesus låg som grund.³⁶

Läsarrörelsen och den pietistiska fromheten hade tydligt satt sin prägel på 1900-latets frikyrklighet. Bibeln ansågs ligga som grund för såväl lära som liv. Skriften lästes inte bara i de gemensamma samlingarna utan brukades flitigt i de frikyrkliga hemmen. Bibelkunskapen kom därmed att vara anmärkningsvärt hög i bemärkelsen att bibelord och bibelberättelser fanns med som en framträdande del av referensramen. Utifrån det frekventa bibelbruket axlades det bibelfärgade språket från tidigare generationer väckelsekristna, vilket i stort kom att vara gemensamt inom den bredare frikyrkligheten.³⁷

Sam Lidman, son till pingstpastorn Sven Lidman, beskriver i sin bok *Ett satans liv* hur pingstvännen talade en utpräglat bibliskt färgad sociolekt, vilken han benämnde ”pingstsvenskan” – ”den svenska pingströrelsens riksspråk”. Han skrev: ”Men jag förstår nu att pingstsvenskan kanske inte så mycket är ett annat språk än svenskan. Utan fastmer ett annat sätt att skildra verkligheten.”³⁸ Som sådant var pingstsvenskan under det tidiga 1900-talet en fortsättning på det interna bibelfärgade väckelsespråk som sedan reformationen benämnts Kanaans tungomål och blev central för pingströrelsens identitet och världsbild. Likt 1600-talets pietister var språket internt en central identitetsmarkör – en del av rörelsens bibliskt och restorationistiskt präglade självbild. Rörelsen såg sig själva som en direkt förlängning av Apostlagärningarna och var därmed stolta att tala i biblisk terminologi.

PINGSTRÖRELSENS BIBELBRUK

Veli-Matti Kärkkäinen, forskare i pentekostalism, skriver att den amerikanska pingströrelsen i början av 1900-talet hade en muntligt karismatisk

³⁶ Brohed, *Sveriges kyrkohistoria*.

³⁷ Selander, ”*O hur saligt*”, 105.

³⁸ Sam Lidman, *Ett satans liv: Dokumentärroman* (Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1991), 190, 202; Moberg, *Språkbruk*, 9.

och förreflexiv bibelläsning.³⁹ Ulrik Josefsson menar att denna hermeneutik även förekom i svensk kontext.⁴⁰ Den förreflexiva bibelläsningen sammanfattar Kärkkäinen i fem punkter:

- Bibeln uppfattades som Guds inspirerade ord;
- man applicerade texternas budskap direkt i sin egen vardag;
- texterna lästes utan att igenkänna historisk kontext;
- Bibeln förstods i ljuset av läran om det ”fulla evangeliet”; Jesus som frälsaren, helgaren, helaren, andedöparen och den snart igenkommande kungen;⁴¹ samt
- den lokale pastorn sågs som skriftens primära uttolkare.⁴²

Den förreflexiva bibelläsningen karaktäriserades i stort av den enskildes möte med Gud själv genom skriften. Det viktigaste i bibelläsningen var inte texten som lästes utan den enskildes möte med skriften genom Anden. Anden ansågs öppna upp Bibeln och gjorde den levande för den kristne. I den meningen kom Andens auktoritet före Bibelns auktoritet och erfarenheten före den historiskt kontextuella innebörden.⁴³

De tidiga pingstvännerna läste inte Bibelns texter utifrån bibelvetenskapliga metoder. Bibeln uppfattades vara en enhetlig bok och det lades ingen större vikt vid dess olika genrer – Bibeln var Bibeln, och någon vidare reflektion om dess kanon lyste med sin frånvaro. Tolkningsprincipen var att ”skrift skulle tolka skrift” och alla delar söktes harmonieras med varandra.⁴⁴ Vidare lästes Bibeln kristocentriskt, vilket innebar att skriftens

³⁹ Veli-Matti Kärkkäinen, ”Pentecostal Hermeneutics in the Making: On the Way From Fundamentalism to Postmodernism”, *The Journal of the European Pentecostal Theological Association* (1998), 76–115.

⁴⁰ Josefsson, *Liv och över nog*, 173–175.

⁴¹ ”Det fulla evangeliet”, även kallat ”det femfaldiga evangeliet” var en utveckling av de tidigare väckelserörelsens ”fyrfaldiga evangelium”. Skillnaden var att ”Jesus som andedöparen” adderats till de fyra tidigare satserna. Det femfaldiga evangeliet är att betrakta som den globala pentekostalismens gemensamma grunddrag.

⁴² Kärkkäinen, ”Pentecostal Hermeneutics”, 97.

⁴³ Veli-Matti Kärkkäinen, *Spiritus Ubi Vult Spiritat: Pneumatology in Roman Catholic-Pentecostal Dialogue (1972–1989)* (Helsinki: Luther-Agricola-Society, 1998), 89, 115; Kenneth J. Archer, ”Pentecostal Hermeneutics: Retrospect and Prospect”, i *Pentecostal Hermeneutics: A Reader*, redigerad av Lee Roy Martin (Leiden: Brill, 2013), 131–147 (142).

⁴⁴ Archer, *Pentecostal Hermeneutic*, 66, 95; Josefsson, *Liv och över nog*, 181, 185.

berättelser tolkades typologiskt och antogs handla om Jesus. Kristus uppfattades stå i centrum av det bibliska narrativet och var därmed också dess tolkningsnyckel. Jesus var början, mitten och slutet på berättelsen.⁴⁵

I en tidigare genomförd studie där jag granskat insändare i *EH* fann jag att i de då 528 analyserade insändarna fanns hela 1 170 bibelhänvisningar.⁴⁶ Det innebär alltså fler än två bibelhänvisningar per insändare. Vidare konstaterade jag att av alla insändare fanns inte någon som saknade biblisk tematik. Dessa insändare innehöll dessutom 90 sång- eller psalmreferenser, 41 referenser till aktuella samhällshändelser, men endast en enda kyrkohistorisk referens. Det fanns med andra ord oproportionerligt många bibelreferenser i förhållande till andra undersökta kategorier, och av de 1 170 bibelreferenserna kom 800 från Nya testamentet med 370 kom från Gamla testamentet. Den mest frekvent förekommande bibelboken var Psaltaren med 174 hänvisningar, följt av Apostlagärningarna (143) och Matteusevangeliet (92).

Insändarförfattarna i *EH* använde Bibeln på ett varierat sätt. Verser kunde citeras som en inledande hälsningsfras, eller för att understryka ett resonemang. Texter refererades även fritt, ofta utan exakt hänvisning. Läsaren förväntades vara så pass bevandrad i skriften att hon utan vidare skulle förstå kontext och applicering.

Den tidiga pingströrelsen läste också Bibeln transhistoriskt. Det innebär att de inte bara såg bibelböckerna som historiska dokument vilka beskrev sin samtid. I stället menade de att texterna var direkt applicerbara i nutiden. Bibelns verklighet uppfattades vara en tillämpbar möjlighet även här och nu.⁴⁷ Utifrån en transhistorisk läsning av Bibeln var det naturligt att använda Bibeln analogiskt. I läsningen av *EH*:s insändare är därför bibelanalogierna mycket vanligt förekommande. En insändare från K. Hjalmar Nylén kan fungera som ett exempel:

⁴⁵ Lee Roy Martin, *Pentecostal hermeneutics* (Leiden: Brill, 2013), 7.

⁴⁶ Emanuel Alenklint, "Apostlagärningarna 29: Pingströrelsens bibelbruk, bibelsyn och historiemedvetande mellan 1915–1935" (Uppsala universitet: Masteruppsats, 2023). Bibelhänvisningarna identifierades genom en noggrann läsning av insändarna där flera kategorier inkluderades. Såväl direkta citat som referenser och analogier inkluderades.

⁴⁷ Josefsson, *Liv och över nog*, 177.

Stormen ligger oss hårt emot. Det brusande folkhavets vågor skyhöga, men då Jesus är med oss i farkosten, går det ändå härligt över till hemmets kust. Halleluja! Det är för oss, som det var för Jesus. Han fick alla emot sig, Herodes och Pilatus, de äldste och de skriftlärde, ja, hela stora rådet. Så hava vi ock fått de ogudaktiga liksom alla ljumma kristna emot oss. Vi äro saliga samt glädjas och fröjdas emedan vi därtill äro uppmuntrade av Guds ord Matt. 5:10–12. 1 Petr. 4:12–19 m. fl. ställen.⁴⁸

Här beskriver Nylén sin egen samtida erfarenhet utifrån evangelieberättelsen om Jesus som stillar stormen. Han uttrycker på ett talande sätt att det ”är för oss, som det var för Jesus”. Identifikationen med Bibelns berättelser var så tydlig att man ansåg sig leva sina liv genom dess narrativ.

Inte sällan använder *EH*:s insändarförfattare flera bibelreferat i samma insändare. Den som inte är en van bibelläsare skulle antingen missa att referenserna alls är hämtade från Bibeln, eller felaktigt anta att dessa referenser är del av en och samma bibelpassage, när de i själva verket är hämtade från flera parallella passager. W. Malmcrona från Göteborg skriver på följande sätt:

Huru ofta ha icke vi som Guds barn fått erfara detta och speciellt de, som varit kallade, att stå i första i ledet. Hur mången har icke under kampens hetta, då det sett ut som om motståndaren skulle få övertaget, hållit på att ge upp, och detta kanske icke utan anledning. Arbetet på muren med mursleven i ena handen och svärdet i den andra har stundom synts taga så lång tid, ty en här och en där har låtit armarna slappna och kanske rent av blivit ett hinder för de andra att bygga. Men då har Herren givit ny kraft och förökat styrkan. Halleluja! ”De som bida efter Herren, de hämta ny kraft.” Es. 40:31. ”Välsignad är den man, som förtröstar på Herren.” (Jer. 17:7).⁴⁹

Förutom de två verser Malmcrona citerar explicit finns ytterligare två implicit. Han hänvisar till Neh 4:17 då byggarbetarna som skulle återställa Jerusalems raserade murar arbetade med både svärd och murslev i hand. Därefter går han närmast obemärkt över till ytterligare ett sammanhang

⁴⁸ K. Hjalms Nylén, Malfors, Vreta Kloster, *EH* (1916-09-07).

⁴⁹ W. Malmcrona, Göteborg, *EH* (1916-02-24).

då han hänvisar till 2 Mos 17:12, där Aron och Hur lyfter Mose armar, vilket gav Israels folk seger i striden.

Ytterligare en bibelanalogi där bibelreferenser blandas samman från olika sammanhang, utan vidare hänvisning, går att läsa från brasilienmissionärerna Adina och Otto Nelson. De skickade en insändare till *EH* där de beskrev motståndet från andra kristna:

Vi ha rönt mycket motstånd på denna plats, mest av de protestantiska kyrkorna, men när Herren är för oss, vem kan då vara mot oss? Profeten sade, att de, som äro för oss, äro flera än dem, som äro mot oss. Gud sade till Mose, att han skulle strida för Israel, som skulle hålla sig stilla därvid. Och så ha vi fått hålla oss stilla inför Herren.⁵⁰

I dessa få rader finns tre bibelsammanhang. Nelsons inleder med att referera Rom 8:31. De fortsätter med att hänvisa till berättelsen om Elisa och hans tjänare som en natt blivit omringad av fienden. När Gud öppnade tjänarens ögon fick han se hur Guds armé var större än fiendens (2 Kung 6:16; 2 Krön 32:7). Den sista texten som hänvisas är 2 Mos 14:14.

Den tidiga pingströrelsen använde Bibeln flitigt. Pingstvännerna såg ingen distans mellan texten och samtiden utan menade att det som omtalades i Skriften även var applicerbart i deras egen tid. De läste Gamla testamentet typologiskt och uppfattade Jesus som tolkningsnyckel. Vidare användes Bibelns berättelser analogiskt och agerade förklaringsmodeller för det egna livet. Texter tenderade även sammanblandas och det fanns inga direkta gränser mellan olika bibliska böcker eller narrativ. Bibliska berättelser gick obehindrat in i varandra och tänktes genom Anden förklara varandra och skapa en samtida uppenbarelse.

ETT BIBLISKT FÄRGAT SPRÅK

I *EH* använde varje författare ofta flera olika bibelord i sina insändare. Den höga frekvensen och valet av bibeltexter är intressant i sig. Värt att

⁵⁰ Adina och Otto Nelson, *Brazilien, EH* (1916-03-16).

belysa är dock inte endast *att* Bibeln användes, utan framför allt *hur* den användes. Då en text citeras har citattecknen till funktion att skilja den citerade källan från författarens egna ord. Referat är däremot en omarbetad källtext där författaren med egna ord beskriver källans innehåll. I ett referat vävs på så vis källspråket samman med författarens eget språk och bibeltexterna blir integrerade delar av insändarna. I *EH* använde en och samma författare, likt citaten ovan, ofta bibelcitat och referat om vartannat i en och samma insändare.

Jag har i mina tidigare studier av insändarna i *EH* primärt varit intresserad av analogier.⁵¹ När bibliska texter applicerats transhistoriskt på insändarförfattarnas samtid visar det att en text inte bara, likt ett referat, integrerats i text utan vidare har inkorporerats i en människas referensram och självförståelse. Kanaans tungomål kan därför av samma anledning kan vara minst lika intressant som analogier.

När jag tidigare studerat pingströrelsens bibelbruk har citat, referat och analogier varit av intresse då de går att härleda till en eller flera specifika bibelsammanhang. I likhet med citaten ovan har jag då kunnat skriva ut vilka bibelord som insändarförfattarna hänvisat till. I fråga om Kanaans tungomål är det betydligt svårare att hänvisa språket till specifika bibelsammanhang. Det infinner sig nämligen en dubbelhet. Språket är å ena sidan tydligt bibliskt influerat. Å andra sidan är det ofta svårt att härleda språket till ett specifikt bibelord, då det är mer allmänt hållet.

Kanaans tungomål är vad som hände väckelsekristendomen när de umgåtts så pass mycket med Bibelns källspråk att dess ord och berättelser integrerats i det egna språkbruket. Citat är källspråk inom citattecken. Referat är omformulerad källtext. Kanaans tungomål är att gå ytterligare ett par steg i den integrerande processen. Ord och bilder används då så fritt från sin ursprungliga kontext att detta språk likt analogin bör ses som en fortsättning av det bibliska berättandet utifrån samtida kontext.

⁵¹ Alenklint, "Apostlagärningarna 29"; idem, "Den tidiga svenska pingströrelsens bibelsyn och historiemedvetande", i *Kyrkohistorisk årsskrift 2023*, redigerad av Urban Claesson (Laholm: Trydells, 2023), 63–86.

I syfte att utforska Kanaans tungomål i den tidiga pingströrelsen har jag i den här studien granskat hundra insändare mellan åren 1915–1935. I genomgången av dessa har jag sökt kartlägga nyttjandet av bibliskt färgad metaforik och bibliskt färgade begrepp. Dessa båda kategorier utgör nedan den första delen av studien. Jag har, vidare, lagt märke till det frekventa användandet av bibliska Ortsnamn. Dessa tillägnas en egen del i undersökningen.

METAFORIK OCH BEGREPP

Insändarförfattarna i *EH* nyttjade ett språk fullt av bibelfärgade metaforer och begrepp. Den metafor som av författarna används flitigast är ”blodet” eller ”såren” och anspelningar till Jesus lidande kropp. Initialen E. L-n beskriver sig som ”I Jesus blodtvagne och bevarade”.⁵² Ingeborg Peterson och Amanda Mortenson uppmanar läsarna: ”Helga dig i blodet!” och fortsätter: ”Tack Jesus för blodets kraft över oss!”⁵³ Den kristna identiteten beskrivs konsekvent genom individens och gemenskapens relation med Jesus blod.

I blodet fanns inte bara försoningen och förlåtelsen för synderna utan även kraften från Gud. Karl E. Lindgren uttrycker hur: ”Vi måste först bli bestrukna med blod, sedan med olja.”⁵⁴ Olja representerade vid flera tillfällen bilden av den Helige andes kraft. Lindgren menar att försoningen genom Jesus blod är vägen fram till att bli döpt i Andens kraft. Alfons, som skriver från Salemförsamlingen i Göteborg, gör i sin insändare samma koppling:

Satan blev nedkastad på jorden. De, som kastade ned honom, vunno för Lammets blods skull. Jesus har vunnit seger. Se till, att du har blodet, som renar från all synd ... Det går liksom en röd tråd genom hela bibeln, det är Jesus Kristi Guds Sons blod. Det, som skall binda oss tillsammans, är Jesus kärlek och Jesus blod. Finns det något annat namn, som skall följa oss över dödsfloden, än namnet Jesus? Nej! Vi hava frälsning i Jesus Kristi

⁵² E. L-n, Finland, *EH* (1916-03-10), 43.

⁵³ Ingeborg Peterson och Amanda Mortenson, Stacke, Tynderö, *EH* (1916-03-16), 47.

⁵⁴ Karl E. Lindgren, Linderås, *EH* (1916-03-30), 55.

försöningsdöd. Det finns ingen annan frälsning än på blodsgrunden. Jesus är den, som döper i den Helige Ande.⁵⁵

Alfons beskriver hur Jesus blod ”går liksom en röd tråd genom hela bibeln”. Han är transhistorisk i två riktningar. Blodet uppfattades verka i hans samtid. På samma gång var det Jesus blod som vid tidens början kastade Satan ner på Jorden. Logiken gör gällande att blodets kraft hade effekt redan innan själva korsdöden ägt rum.

I nära koppling till blodsmetaforiken finns Uppenbarelsbokens beskrivning av Jesus som Guds lamm. Denna beskrivning är den tredje vanligast förekommande metaforen, och återfinns i 17 % av insändarna. Daniel Berg beskriver hur en sökare i Brasilien ”böjde sig vid Jesus fötter och fingo rening i lammets blod”.⁵⁶ Lammets blod är en metafor som kopplar samman Jesus till både uttågets påskalamm och Uppenbarelsbokens slaktade, men ändå segrande, lamm. Eric Ström och Eugène Johanson beskriver grundandet av församlingen i Möklinta på följande vis: ”Även här har Herren fått uttaga en liten frigjord skara, som vill följa Lammet, vart det går.”⁵⁷ De verkliga kristna uppfattades vara de som i likhet med församlingen i Upp 14 var villiga att följa kristuslammet vart det än gick.

Blodet och lammet återfanns ofta tillsammans med korset. Fredrik Vikström från Korsberga beskriver hur ”några själar böjde sig vid korsets fot och mottogo rening i Lammets blod. Halleluja! Flera stå vid avgörandet”.⁵⁸ Att böja sig vid korsets fot ska ses som synonymt med att ställa sig under Guds auktoritet och på så vis motta frälsningen. Vid ett senare tillfälle skriver samme Vikström:

Särskilt i söndags afton kom en härlig våg ifrån Lammets tron ... där vi mottogos med öppna armar av de heliga ... Guds folk, låtom oss taga varandra vid handen och sluta en ring kring Kristi kors och med ett hjärta

⁵⁵ Alfons, Salemförsamlingen, Göteborg, *EH* (1916-11-23), 191.

⁵⁶ Daniel Berg, Para, Brasilien, *EH* (1915-12-09), 3.

⁵⁷ Eric Ström och Eugène Johanson, Möklinta, *EH* (1925-02-26), 108.

⁵⁸ Fred. Vikström, Korsberga, *EH* (1916-07-13), 114.

och en mun anropa Herren om kraft ifrån höjden, att djävulens rike må lida nederlag.⁵⁹

Blodet, lammet och korset används omväxlande och är många gånger närmast synonyma. Ett annat nära relaterat begrepp är "Golgata", platsen för korsfästelsen: "O, vilken glädje, då vi märka, att Segerfursten från Golgata förer oss i triumf!"⁶⁰ Alla fyra ovan nämnda begrepp sammanfogar seger och lidande och stakar på så vis ut vägen till framgång.

Just segermetaforiken är i sig en intressant kategori att nämna. Ordet "seger" är i sig inte ett exklusivt ord inom svensk frikyrklighet. Däremot var ordet så starkt färgat av korsmetaforiken att det delvis ändrade innebörd. Att segra innebar alltså något annorlunda än i samhälleligt vardagstal. Den kristne kunde, och skulle, segra och övervinna. Men denna seger var genom "Lammets blod". Det innebar främst att Jesus lidande banade väg för seger, men kunde även innebära att den kristne själv tvingades gå genom lidande för att nå seger. Faktum är att lidande i sig många gånger kunde ses som en föraning av seger.⁶¹ Pingstvännerna var inte ensamma om att betona seger genom lidande utan stod här i en tydlig pietistisk, specifikt herrnhutisk, tradition. Ludwig von Zinzendorf hade redan på 1700-talet tydligt betonat den kristnes seger genom korsets blod och Jesus sår.⁶²

I likhet med begreppet seger hade även ord som "striden", "makten" och "kraften" fått en förskjuten betydelse. Axel Johansson från Ingatorp skriver att han "önskar att få bliva buren på bönens armar av dem, som älska Jesus, att jag måtte kunna fortsätta striden för Herren".⁶³ Johanssons strid var inte fysisk utan en andlig kamp som bara kunde vinnas med hjälp av andliga vapen. Den här striden skedde genom Anden och Ordet. Underskriften "Sekreteraren" skriver om mötena i Oskarshamn, "där Ordet helt och odelat förkunnas i Andens kraft, så att Konungens fiender bli

⁵⁹ Fred. Vikström, Kristiansand, Norge, *EH* (1916-10-19), 171.

⁶⁰ A. Ek, Lungby, *EH* (1916-03-23), 51.

⁶¹ Vilhelm, Rånnum, *EH* (1916-03-30), 55; Fridolf C-n och Manne I-n, Hörken, *EH* (1925-02-12), 83.

⁶² Paul Peucker, *Herrnhut* (University Park: Penn State University Press, 2022), 141.

⁶³ Axel Johansson, Ingatorp, *EH* (1916-03-10), 43.

sårade i hjärtat”.⁶⁴ Vid tiden för första och andra världskriget använde pingstvännerna, trots den utbredda pacifismen, krigsmetaforik för att beskriva den andliga kampen om människors själar.⁶⁵

Så som stridsmetaforik användes för den andliga kampen, användes ofta jordbruksmetaforik för att tala om den kristnes kallelse att arbeta för människors frälsning. Gud beskrivs som ”skördens Herre” som snart ska komma tillbaka.⁶⁶ Axel Sjökvist skriver utifrån denna metaforik kring det andliga arbetet i Sysseleback: ”Herren har sänt hit flere arbetare i den stora skörden, som vilja offra sina liv för att få några kärvar bärgade till Jesus möte i skyn.”⁶⁷ Rein Seehuus skriver om hur församlingen ska få möta skördens Herre för att ”med jubel bära våra kärvar fram till skördens Herre”.⁶⁸ Och även om de inte just då fick se någon frukt av arbetet kunde de trogna arbetarna på fältet veta att ”såningsmän och skördemän få då dela lönen lika. Halleluja!”⁶⁹ Den som var med i evangelisationsarbetet skulle oavsett utgång kunna förvänta sig lön från skördens Herre. Ingen som arbetade skulle bli utan belöning.

Pingstvännerna beskrev sig själva utifrån en bibliskt färgad metaforik. Likt urkyrkan såg de sig vara ”de heliga i landet”.⁷⁰ Ännu vanligare var att de hälsade varandra som syskon. Karl Eklöf beskriver hur han i södra Småland fått ”uppleva oförgätliga stunder med dessa uti blodet tvagna syskon”.⁷¹ När Lina och Samuel Nyström hälsade till Sverige från Brasilien skrev de: ”Hälsa bröderna och systrarna och Gud välsigne eder efter sin nåds rikedom”.⁷²

En än vanligare familjemetafor än syskon fanns i bilden av det stora framtida bröllopet. Den kristne skulle vänta Jesus återkomst och se till att

⁶⁴ Sekreteraren, Filadelfia, Oskarshamn, *EH* (1935-01-31), 78.

⁶⁵ Micael Grenholm, ”Enemy Love and Apocalyptic Genocide: Views on Military Violence and Pacifism Among Swedish Pentecostals 1967–1971” (Uppsala universitet: Masteruppsats, 2021).

⁶⁶ N. Söderström, Gränsfors, *EH* (1916-07-13), 114.

⁶⁷ Axel Sjökvist, Bräcke, *EH* (1916-08-03), 127.

⁶⁸ Rein Seehuus, Kristiansand, *EH* (1916-10-12), 167.

⁶⁹ Konrad och Gertrud Palmér, Pålshoda och Norrsundet, *EH* (1935-01-17), 44.

⁷⁰ L. N., Sägmyra, *EH* (1925-02-26), 108.

⁷¹ Karl Eklöf, Södra Småland, *EH* (1916-05-25), 87.

⁷² Lina och Samuel Nyström, Brasilien, *EH* (1916-10-05), 162.

vara förberedd: "Låt oss göra oss redo för Lammets bröllop!"⁷³ Emil Karlsson från Repbäcken skriver: "Måtte Herren få utgjuta sin Ande över sin väntande brudeskara i norra Dalarna."⁷⁴ Bröllopsmetaforiken användes för att den kristne skulle vara på sin vakt men var främst ett uttryck för förväntan och glädje inför framtiden. Metaforen var även källa till tröst vid sjukdom eller bortgång:

Många av oss här i Estland ha lärt känna vår kära syster Ölvingsson, som nu flyttat hem till Jesus. Vi vilja ej sörja såsom de, som ej hava något hopp, ty vi veta, att den dagen är mycket nära, då Herren själv skall nedstiga från himmelen och hemföra sin längtande brud. Där i fadershemmet få vi alla prisa Lammet, som är slaktat, som älskar oss och har renat oss från våra synder med sitt blod. Där bliva alla tårar borttorkade, och intet öga fuktas mer.⁷⁵

Pingströrelsen identifierade sig i hög grad med Apostlagärningarna och den andeutgjutelse som beskrivs i bokens andra kapitel. Den första andeutgjutelsen kallades "arlaregnet" eller "vårregnet". Därefter antogs Anden ha sinat och kyrkan väntade därför på ytterligare en andeutgjutelse, "särllaregnet" eller "höstregnet", innan tidens slut. Pingstvännerna förstod sig själva mot bakgrund av denna fond. E. I. Manninen från Finland uttrycker det på följande vis: "Pris ske Gud, att vi få leva under särllaregnets tid, då den himmelska skattkammaren står öppen genom den Helige Ande, och många fattiga bli då rika. Halleluja!"⁷⁶

Utifrån förståelsen av sig själva som särllaregnets folk, vilka stod vid randen av tidens slut, är det förståeligt att metaforer kring Anden fick stort utrymme. Den näst vanligaste metaforen vid sidan av blodet är "strömmen" eller "floden". Inte sällan var strömmen sammankopplad med templet i Hes 47 som förebild:

Anden var mäktigt utgjuten. I rika strömmar flödade den från helgedomen. Halleluja! ... Se strömmen flödar högt från ovan, och därför kan

⁷³ Konrad Ericsson, Munkedal, Konrad Ericsson, Munkedal, *EH* (1916-03-10), 43.

⁷⁴ Emil Karlsson, Repbäcken, St. Tuna, *EH* (1916-08-24), 139.

⁷⁵ En estnisk syster, Estland, *EH* (1925-02-26), 103.

⁷⁶ Säiriö, Finland, E. I. Manninen, *EH* (1925-04-23), 212.

den kraft bete (sic) åt dem, som längta efter gåvan att Gud och Lammet hyllning ge.⁷⁷

Strömmens ursprung var dock inte alltid templet, utan kunde även vara korset eller Golgata. Ida Carlsson skriver: ”Än i dag flöda rika strömmar med välsignelser från Golgata”.⁷⁸ Ande och vatten var är här sammanlänkade. Därmed var det naturligt att Anden inte endast gestaltades som en flod, utan även som ett regn. Eleonor Dueland beskriver hur hon hörde ”bruset av regn” och syftade på en förväntan av ett andligt genombrott.⁷⁹

Kinamissionären N. P. Rasmussen skriver att ett andligt genombrott hängde samman med att tro och agera i enlighet med Bibeln. Han menar att: ”Vi tro Honom på ett begränsat sätt och icke såsom Skriften har sagt, därför flyta icke strömmarna.”⁸⁰ Om inte livet levdes bibliskt kunde Andens ström inte förväntas bryta fram.

Anden begränsades inte till enbart en enskild metafor, utan fick likt försoningen ett flertal. Vid sidan av strömmen beskrevs Anden genom begrepp som elden, kraften, oljan eller vinden. A. Swartz från Norrköping skriver att ”vi önska att vara Honom trogna och vara brinnande i Anden, till dess Han kommer”.⁸¹ Det var även vanligt att beskriva dopet i den Helige ande som ett dop i ”den Helige Ande och eld”.⁸²

Vid sidan av de bredare metaforerna är det även värt att nämna några specifika ord och begrepp vilka exemplifierar den bibliskt formade vokabulär de tidiga pingstvännerna brukade. Jesus beskrivs bland annat som Rättfärdighetens sol,⁸³ Segerfurstens,⁸⁴ Läkaren,⁸⁵ Fridsfurstens,⁸⁶ Barna-

⁷⁷ Emil Karlsson, Norra Dalarne, *EH* (1916-07-13), 115.

⁷⁸ Ida Carlsson, Gysinge, *EH* (1925-01-09), 20.

⁷⁹ Eleonor Dueland, Högsby, *EH* (1916-05-25), 87.

⁸⁰ N. P. Rasmussen, Kina, *EH* (1925-01-01), 8.

⁸¹ A. Swartz, Norrköping, *EH* (1925-01-15), 30.

⁸² Gerhard Smidt, Kristiania och Göteborg, *EH* (1916-07-13), 114.

⁸³ J. Holmberg, Haggården, Kinnekulle, *EH* (1916-03-10), 42.

⁸⁴ A. Ek, Lungby, *EH* (1916-03-23), 51.

⁸⁵ Alba Nyström, Nighsia, Kina, *EH* (1916-11-30), 193.

⁸⁶ E. L-n, Borgå, Finland, *EH* (1916-05-04), 75.

vänner⁸⁷ och Blodsbrudgummen.⁸⁸ Anden benämns Hugswalaren⁸⁹ och Bibeln beskrivs som Andens svärd.⁹⁰ Platsen i Guds närhet omskrivs bland annat som "helig mark",⁹¹ den "allsmäktiges skugga",⁹² "nådens tron",⁹³ "helgedomen"⁹⁴ och "fadershemmet".⁹⁵ Uttryck likt dessa nyttjades av pingströrelsen, men även av den bredare frikyrkligheten.⁹⁶

Det fanns dock begrepp som i princip uteslutande användes av pingstvännerna. Peter Martinson skriver "att hans skara här, som förstår jubelklangen, må förökas".⁹⁷ Att förstå "jubelklangen" handlade om att lära sig igenkänna det specifika pingstbudskap som var förknippat med pingstväckelsen. Ett liknande begrepp är att vara "frigjord", vilket handlade om att som pingstvän stå utanför de traditionella samfundsstrukturerna.⁹⁸

BIBLISK GEOGRAFI

Vid sidan av metaforer och begrepp är det värt att belysa den bibliska geografin, vilken nyttjades flitigt av *EH*:s insändarskribenter. Den i särklass mest använda geografiska referensen är Sion. T. B. Barratt skriver från Kristiania att "de, som förtrösta på Herren och älska honom, de äro som Sions berg. Allt skall tjäna dem till godo".⁹⁹

I Gamla testamentet är Sion synonymt med den del av Jerusalem där Salomos tempel kom att byggas. Sion är förknippat med Davids dynasti, men främst med Gud som regent. Sions berg används i Bibeln ofta syn-

⁸⁷ Ernst Nilsson, Malsta, Uppland, *EH* (1916-09-07), 147.

⁸⁸ Georg Bergman, Valk, Estland, *EH* (1925-02-19), 95.

⁸⁹ Alfons, Salems församlingen, Göteborg, *EH* (1916-11-23), 191.

⁹⁰ Torkild Rasmussen, Kina, *EH* (1916-07-06), 112.

⁹¹ Jenny Nilsson och Hilda Backlund, Sionförsamlingen, Timrå, *EH* (1925-04-02), 173.

⁹² Anna Karlsson och Malin Blomqvist, Mongoliet, *EH* (1925-05-14), 248.

⁹³ Lina och Samuel Nyström, Brasilien, *EH* (1916-10-05), 162.

⁹⁴ Emil Karlsson, Norra Dalarne, *EH* (1916-07-13), 115.

⁹⁵ En estnisk syster, Estland, *EH* (1925-02-26), 103.

⁹⁶ Se Selander, "*O hur saligt*".

⁹⁷ Peter Martinson, Skövde, *EH* (1916-02-03), 19.

⁹⁸ Eric Ström och Eugéne Johanson, Möklinta, *EH* (1925-02-26), 108.

⁹⁹ T. B. Barratt, Kristiania, *EH* (1916-06-29), 107.

onymt med Guds tron. Sion var därmed platsen varifrån jorden styrdes. Det var från Sion floden strömmade som gav liv åt landet. Det var till Sion nationerna skulle vallfärda för att få se att Herren är Gud.¹⁰⁰ Av den anledningen är det inte märkligt att Sion var ett centralt namn både som allmän metafor och som något man gärna namngav sina lokaler och församlingar efter. Anna Larson och Nelly Olson skriver från Kina att ”vi kunna nu glädja vännerna med att vi flyttat till Sion, så heter vår lilla missionsstation”.¹⁰¹

Det näst vanligaste Ortsnamnet är Filadelfia, vilket på grekiska betyder ”brödrakärlek”. I det granskade materialet förekommer det dock bara en tredjedel så ofta som Sion. Erik Möller skriver från Braås:

Sedan flyttnings betyg blivit upplästa för sjutton syskon, slöto sig dessa samman till en församling, som antog namnet Filadelfia. En broder nedkallade Guds välsignelse över den lilla församlingen, och en mäktig gudomlig ström förde alla i kontakt med Honom, som är huvudet för församlingen. Pris ske Gud!¹⁰²

Anledningen till att församlingar valde att anta namnet Filadelfia hade troligtvis mindre med dess lexikala betydelse att göra och mer kring referensen till församlingen i Upp 3. Filadelfia var nämligen en av endast två församlingar som enbart fick positiva omdömen av Gud. För dem hade Gud ”ställt en dörr öppen ... som ingen kan stänga” (v. 8). Värt att notera är dock att av de hundra granskade insändarna finns ingen referens till Filadelfia före 1925, och vid den tidpunkten hade Sion avtagit i popularitet i det granskade materialet. Detta kan troligtvis förklaras med en ökad lojalitet gentemot Filadelfiaförsamlingen i Stockholm.

Bortsett från Filadelfia är det primärt namn hämtade från Gamla testamentet som vunnit gillande. Knut Lundgren beskriver hur pingstvännerna grundade sin församling i Ramsberg: ”Budskap i Anden frambars, som gav löfte om seger, om vi vandrade ödmjukhetens och lydnadens väg.

¹⁰⁰ John T. Strong, ”Zion”, i *NIDOTTE*, redigerad av Willem A. VanGemeran (Grand Rapids: Zondervan, 1997), 1311–1318 (1311).

¹⁰¹ Anna Larson och Nelly Olson, Luan Chiang, Hsien, Kina, *EH* (1925-04-09), 185.

¹⁰² Erik Möller, Braås, *EH*, (1935-01-17), 45.

Församlingen beslöt antaga namnet 'Ebeneser'.¹⁰³ Då Israels folk i 1 Sam 7 vunnit en stor seger reste profeten Samuel en sten i Ebeneser och sa: "Ända hit hjälpte oss Herren" (v. 12). Ebeneser betyder "hjälpande klip-pa", vilket syftar på Guds räddning.¹⁰⁴ Ebeneser får betraktas som ett ord få utanför den frikyrkliga kretsen hade någon möjlighet att relatera till.

De bibliska berättelserna var för de tidiga pingstvännerna så levande att innebörden av en viss plats togs förgivet. När Hanna Ohlsson skriver att "Elims källor porla. För allt prisa vi Herren", antog hon att läsaren skulle förstå referensen till Israels folk som fann en vattenkälla i öknen.¹⁰⁵ På samma sätt förutsatte Gunhild Lundmark och Britta Melin att läsarna skulle förstå att Betania var den plats där Jesus brukade vila ut hos sina vänner Marta, Maria och Lasarus. Ordet kan översättas "de betrycktas hus" eller "lidandets hus":

Kom ihåg broder Fredriksson med bön och offer! Hemmet är till stor väl-signelse och ett verkligt "Betania" för de kämpande lapplandsevangelisterna när de komma uttröttade från sina långa vandringar.¹⁰⁶

Vid sidan av de ovan nämnda geografiska namnen användes även namn som Israel,¹⁰⁷ Kanaan,¹⁰⁸ Jordan¹⁰⁹ och Betel¹¹⁰, den plats där Gud mötte Jakob på sin flykt undan Esau.

I Jan-Åke Alvarssons granskning av namngivningen av de svenska pingstförsamlingarna kan en tydlig trend ses. Initialt valdes namn i princip uteslutande med biblisk förlaga. Över tid valde desto fler just namnet Filadelfia, och mellan 1975–2000 började församlingar i högre grad anta namnet "pingstförsamlingen", och fastigheterna fick namnet "pingst-kyrkan". Namnet "Pingstförsamlingen" ökade under denna period från

¹⁰³ Knut Lundgren, Ramsberg, *EH* (1925-05-14), 251.

¹⁰⁴ David Toshio Tsumura, *The First Book of Samuel* (NICOT; Grand Rapids: Eerdmans, 2007), 238.

¹⁰⁵ Hanna Ohlsson, Åstol, *EH* (1925-03-19), 149.

¹⁰⁶ Gunhild Lundmark och Britta Melin, Skrävsjöby, Lappland, *EH* (1925-04-09), 188.

¹⁰⁷ En estnisk syster, Estland, *EH* (1925-02-26), 103.

¹⁰⁸ Emil Karlsson, Rönnäs, Leksand, *EH* (1916-04-06), 60.

¹⁰⁹ N. Söderström, Gränsfors, *EH* (1916-05-31), 91.

¹¹⁰ M. Isacson, P. Isacson och Fr. Carlson, Sörvik, *EH* (1925-03-19), 147.

5,5 % till 31,9 %, sett till alla församlingar. Efter denna period kom församlingar i högre grad att namnges efter Ortsnamn. Exempel på sådana namn är ”Aspnäs kyrkan” eller ”Grindtopps kyrkan”. De bibliskt färgade namnen har med andra ord succesivt valts bort till förmån för namn som relaterat till den bredare rörelsen eller den lokala orten.¹¹¹

FÖRÄNDRINGAR ÖVERTID

I Ulla Mobergs studie *Språkbruk och interaktion i en svensk pingstförsamling* från 1998 drar hon slutsatsen att äldre pingstvännar i mycket högre grad talade Kanaans tungomål än de yngre, vilka varit uppvuxna i församlingen. Hon visar även att nyomvända unga i högre grad än församlingens egna yngre talade med bibelreferenser. Församlingens egna yngre hade även i hög utsträckning lärt sig två vokabulärer, en inomkyrklig och en annan mer gångbar i samhället, vilken även kunde inkludera svordomar.¹¹²

Moberg visar att de yngre generationerna som vuxit upp i en svensk pingstförsamling i hög grad var främmande för Kanaans tungomål. Denna generation hade uppfattat vissa sammanhang som ”kontextuellt överbelastade”, där lager lagts på lager vilket skapat en obekväm jargong. Här lyfts de äldres bönemöten fram som det främsta exemplet på ett ”överbelastat” sammanhang.¹¹³

Mobergs studie ligger i linje med utvecklingen av hur församlingarna namngivits, där bibelförankringen succesivt avtar från en generation till en annan. Senare studier har även visat att bibelläsandet och bibelkunskapen bland yngre drastiskt minskar under en längre period. Av tonåringar som läser på bibelskola anses Bibeln vara viktig, men kunskapen om Bibeln och det aktiva läsandet är generellt sett låg. Därmed kan avståndet mellan dagens unga pingstvännar och 1910- och 1920-talets pionjärer betraktas som stort.¹¹⁴

¹¹¹ Alvarsson, *Om pingströrelsen*, 188–198.

¹¹² Moberg, *Språkbruk*, 123.

¹¹³ Moberg, *Språkbruk*, 203.

¹¹⁴ Ulrik Josefsson, Magnus Wahlström och Fredrik Wenell, red., *Kristen tro på glid? Tron hos unga vuxna i svensk frikyrklighet* (IPS Rapport; Uppsala: IPS, 2022).

Sammanfattningsvis kan konstateras att den tidiga pingströrelsen talade med tydligt bibliskt färgade metaforer så som "lammets blod" och "korsets fot". De ville "dricka av den himmelska strömmen" och vara fyllda av "Andens eld". De använde den bibliska geografien där kunskapen om ortsnamnens innebörd och de relaterade bibliska berättelserna förutsattes. Från 1950-talet likriktades vokabulären något och från 1975 och framåt avtog tydligt den bibliska metaforiken i namngivningen av de olika pingstförsamlingarna. De yngre som växt upp inom rörelsen var inte lika benägna att själva omfamna Kanaans tungomål utan lade sig i hög grad till med ett dubbelt språkbruk, ett inom kyrkan och ett utanför.

PARALLELLA FÖRÄNDRINGAR INOM SVENSKA KYRKAN

Även om Kanaans tungomål främst förknippats med väckelsekristendom förekom även ett bibliskt färgat språk inom Svenska kyrkan. Här var det dock inte lika allmänt utbrett bland kyrkobesökare, men nyttjades i viss utsträckning av prästerna, inte minst i predikningar. Då predikanten och åhörarna inte nyttjade samma vokabulär uppstod emellertid språkförbistring, vilket i sin tur föranledde interna diskussioner prästerna sinsemellan gällande språkbruket i predikan.

1937 utkom prästen och teologen Arthur Adell (1894–1962) med skriften *"Kanaans tungomål" eller tidningssvenskan i nutida predikan?* där han diskuterar de språkutveckling som skett inom Svenska kyrkan under tidigt 1900-tal. Skriften var bland annat ett svar på Manfred Björkquist uppsats "Hotfulla krav på en kyrkans reformation", där denne argumenterar för att predikospråket i statskyrkan är svårt att förstå. Han menar att "kyrkospråket är för de många som komma från sekulariserade hem tämligen obegripligt".¹¹⁵

Adell citerar även biskop Torsten Ysanders herdabrev där denne refererar ett samtal med en kyrkobesökare. Kyrkobesökaren ska ha sagt att "jag

¹¹⁵ Arthur Adell, *"Kanaans tungomål" eller tidningssvenskan i nutida predikan?* (Lund: Gleerup, 1937), 7; Torsten Ysander, *Herdabrev till min ämbetsbroder i Visby stift* (Stockholm: Diakonistyrelsen, 1937), 79.

ville, att alla piedestaler, där prästerna stå, fölle undan, så att deras ord bleve vanliga, när de tala till oss vanliga om det evigt underbara". Såväl Björkquist som Ysander argumenterar för att språket inom Svenska kyrkan behövde bli enklare och mer vardagligt för att evangeliet skulle kunna bli begripligt.¹¹⁶ Adell hävdar å sin sida att en sådan anpassning till vad han benämner som "tidningssvenska" redan hade skett inom Svenska kyrkan. Det hade ju inte varit "ett krav av i dag eller i går" utan en språklig anpassning som pågått under en längre tid.¹¹⁷ Han konstaterar att denna anpassning lett till en utarmning av hur evangeliet framställs:

Det är vemodigt att höra detta, ty om den nuvarande generationen av präster haft *en* strävan, jag skulle vilja säga lidelse, så har det varit den att komma i kontakt med åhöraren. Att predikanten därvid i stor utsträckning släppt kontakten med den bibliska text, som förelegat som predikantens formella utgångspunkt, torde knappast kunna förnekas, men detta har varit nödvändigt om kontakten med den moderna människan skulle ernås. I stället har predikanten fyllt sin predikan med sina egna eller andra moderna människors tankar ... [Prästen har framför allt] nödgats demonstrera sin egen modernitet.¹¹⁸

Adells huvudargument är att evangeliet i sig var nära sammanflätat med ett bibliskt färgat språk. Han menar att "detta tungomål är i själva verket ett dyrbart arv" som behövs för att på ett förtjänstfullt sätt kunna förmedla evangeliet. Det bibliskt färgade språket ansågs nämligen fungera som en bro mellan Bibelns verklighet och den nutida moderna människan.¹¹⁹

Den kristna människan måste föras tillbaka till bibeln, in i bibeln. En människa, som vill bli och förbliva en trons människa och därmed bli och förbliva en kristen människa, kan icke komma förbi bibeln. Där förbindelsen med bibeln avbrytes, skadas tron.¹²⁰

Viljan att anpassa sig till "tidningssvenskan" gjordes i bästa fall med goda motiv men skulle enligt Adell innebära en björntjänst, eftersom folket då

¹¹⁶ Adell, "Kanaans tungomål".

¹¹⁷ Adell, "Kanaans tungomål", 11.

¹¹⁸ Adell, *Kanaans tungomål*, 16.

¹¹⁹ Adell, *Kanaans tungomål*, 17.

¹²⁰ Adell, *Kanaans tungomål*, 20.

skulle ha tappat kontakten med den bibliska referensramen. Han menar att varje grupp och kultur bärs av sitt eget språk och utan detta språk kan man inte ta del av den specifika gruppens eller kulturens innehåll. Mot avslutningen i sin skrift skriver han:

Så ha tidningsmän och profanförfattare skapat sig språk, med vilka de äro bäst betjänade, och för vilka de begära respekt. Och de vänta av den allmänhet, som läser vad de skrivit, att den gör sig mödan att ta reda på vad de menar. Orden i deras ordförråd ha ett innehåll, som bestämts av politikerns, näringslivets, ekonomiens, sportens eller litteraturens händelser och syften. Det är självfallet att detta ordförråd måste bli sådant att dess innehåll icke sammanfaller med det kristna budskapets innehåll, ty varken politiken, näringslivet, sporten eller litteraturen ha till uppgift att skapa tro på Kristus.¹²¹

Adells genomgående argumentation är att varje kultur bärs av sitt språk. Av den anledningen behövs ett bibliskt färgat språk för att förmedla evangeliet och för att förankra Bibeln i svensk kontext. Han menar att om Kanaans tungomål försvann från Svenska kyrkans predikstolar skulle åhörarna ha svårare, inte lättare, att kunna förstå och ta till sig evangeliet. Det bibliskt färgade språket har nämligen till specifik uppgift, argumenterar Adell, att ”skapa tro på Kristus”.

AVSLUTNING

Kanaans tungomål eller pingstsvenskan var under det tidiga 1900-talet en fortsättning på det interna bibelfärgade väckelsespråk vilket sedan reformationen återfanns hos bland annat pietister och puritaner. Denna sociolekt kom att vara central för pingströrelsens identitet och världsbild. Likt historiska föregångare var språket internt en central identitetsmarkör. Pingstvännerna såg sig själva som att de levde i en direkt förlängning av Bibeln och språket var ett uttryck för denna självförståelse. Den tidiga pingströrelsen brukade Bibeln flitigt. Pingstvännerna uppfattade ingen

¹²¹ Adell, ”Kanaans tungomål”, 21.

distans mellan texten och samtiden utan applicerade bibliska texter rakt in i samtida situationer. De uppfattade Jesus som tolkningsnyckel för att förstå Gamla testamentets texter och använde Bibelns berättelser analogiskt. Bibliska berättelser gick obehindrat in i varandra och tänktes genom Anden förklara varandra och skapa en samtida uppenbarelse.

Pingstvännerna talade, vidare, med bibliskt färgade metaforer så som "lammets blod" och "korsets fot". De ville "dricka av den himmelska strömmen" och vara fyllda av "Andens eld". De omtalade varandra som "bröder och systrar". De var en gemenskap av "heliga" på väg till "Lammets bröllop" och det "nya Jerusalem". De använde också den bibliska geografin, där kunskap om Ortsnamns innebörd och relaterade bibliska berättelser förutsattes. Från 1950-talet kom vokabulären att likriktas och från 1975 och framåt avtog tydligt den bibliska metaforiken i namngivningen av rörelsens församlingar. De barn och unga som växte upp inom rörelsen var runt sekelskiftet inte lika benägna att själva omfamna Kanaans tungomål utan lade sig i hög grad till med ett dubbelt språkbruk, ett inomkyrkligt och ett som var mer gångbart i samhället.

Parallellt med detta argumenterar prästen Arthur Adells utifrån en svenskyrklig kontext att Kanaans tungomål är nödvändig för att effektivt kunna förankra gudstjänstbesökare i den kristna berättelsen. Han menar att ett bibliskt färgat språk behövs för att förmedla evangeliet och förankra Bibeln i svensk kontext. Det bibliskt färgade språket har nämligen till specifik uppgift, argumenterar Adell: att skapa tro på Kristus.

Varje språk och sociolekt är förknippad och sprungen ur en specifik kultur. De individer som brukar en specifik sociolekt kommer tolka sin omgivning och sina erfarenheter utifrån sociolektens givna narrativ. Detta narrativ avgör individens referensram och sätter därmed gränserna för perceptionen. De människor vilka talar med Kanaans tungomål har alltså lättare att se biblisk terminologi. Det innebär att de i högre grad än andra har förmågan att se och uppleva Bibelns berättelser som levande och relevanta i sin samtid.

Jag vill utifrån resonemanget i artikeln hävda att de tidiga pingstvännerna utifrån Kanaans tungomål hade lättare att tolka sina erfarenheter

utifrån de bibliska berättelserna än de delar av befolkningen som inte var lika uppfyllda av bibliskt färgad metaforik. De tolkade sina liv inom ramen för, och som en förlängning av, det uppfattade bibliska narrativet.

Det är dock värt att notera att pingstvännernas bibliska narrativ inte nödvändigtvis ska ses som synonymt med övriga kristna rörelers bibliska narrativ. Det är, vidare, troligt att detta pingstbetonade bibliska narrativ i stora delar skilde sig från de kristnas narrativ som levte under tidigare århundraden och från det narrativ de olika bibelböckernas allra första åhörare uppfattade sig leva utifrån. Även om det rimligtvis finns väsentliga beröringspunkter mellan olika tidsepoker, tenderar tolkningen av Bibeln, och därmed av det övergripande narrativet, att förskjutas. Pingströrelsens transhistoriska bibelläsning tenderade dock bortse från dessa faktorer. Deras uppfattning var att de levde i samma narrativ som den första kyrkan: *urkristendomen är nu*.